

Inspiration

Hur känns den?

Nina Jönsson

Examensarbete, 10 poäng
Malmö, december 2005

Handledare: Eva Sæther

Examinator: Stephan Bladh

Jönsson, N., (2005). Inspiration - How does it feel? University of Lund, The Malmoe Academy of Music.

Abstract

The purpose of this work is to map what inspiration means to people who work with music, how it feels when you are inspired compared to how it feels when you're not. How does inspiration affect us? Are we depending on it? What do you do when you lack inspiration? Is it possible to "inspire" one self? My method has been to interview eight persons, selected by me, who all work with music. I have used literature, for instance about our intelligence, and also different theories on the subject of inspiration. The results of the interviews show that our experiences of inspiration are individual. When we reach inspiration it is mostly unconscious, out of our control, but we can consciously stimulate ourselves with different activities to try and create the best for inspiration.

Keywords: Inspiration
Music
The brain
Experience

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte	2
Forskningsfrågor:.....	2
Bakgrund	3
Inspormation.....	3
Inspirationen, musiken och hjärnan i skolan.....	4
Litteratur	6
Inspiration och musik.....	6
Inspiration och andlighet	7
Inspiration och energi	7
Inspiration och flow.....	9
Metod	11
Undersökningen.....	11
Beskrivning av intervjufrågorna.....	12
Etiska överväganden	15
Resultat	16
Resultat av intervjuerna	16
Analyser av intervjuer	20
Sammanställning av intervjuer	22
Diskussion	26
Slutsatser	28
Referenser	30
Bilaga Intervjufrågor	

Inledning

Jag var inne i ett stim. Varje dag: upp kl. 05.30, på plats i mitt favoritrum på Malmö Musikhögskola: A210. Klockan 07.00, värmdes upp, skalor, klangövningar, etyder, stycken med mera tills lektionerna började. Gick dit nöjd med att dagen knappt börjat och jag hade redan hunnit göra så mycket. Måndag blev fredag och på lördag var det lediga dagen. Söndagen var lite tveksammare: skulle jag öva eller inte? Kompromiss: jag spelade- icke att förväxla med att öva... Så här höll jag på i ett helt år. Övade effektiv tid fem timmar om dagen. Alltså inte den sammanlagda speltiden utan övningstiden. Fem timmar. Bara tvärflykt. Du tänker: fy f-n, det måste ha varit såååå tråkigt. Men jag har aldrig varit lyckligare och mer tillfreds med tillvaron än då. Tredje året på musikhögskolan i Malmö. Det var ett fint år för mig. Jag kände mig inspirerad...

På påsklovet i mars 2005 deltog jag i en Tangofestival, som flöjtist i en tangoorkester bestående av dels professionella musiker, dels musikstuderande och en och annan tangofrälst amatör. Vi spelade under ledning av Juan Carlos Cuacci, dirigent och kompositör från Argentina, med en imponerande meritlista. Denne man har spelat med många stora tangostjärnor, och hjälpt till att sprida denna musik över hela världen. En av de stjärnor han jobbat med är sångerskan Susana Rinaldi, som gjorde ett bejublat framträdande på tidigare nämnda festival.

En dag, mitt under festivalen, hade jag "ledigt" från repetition, då de professionella musikerna skulle öva med Susana Rinaldi. Juan Carlos Cuacci, som var dirigent tyckte att jag skulle titta in på repetitionen för att se vad de gjorde. Sagt och gjort, jag försökte smyga in för att tjuvlyssna lite. Mitt i stycket bryter Juan-Carlos och säger något på spanska till den tjusiga damen som sitter i en fåtölj mitt i salen, varpå hon sträcker ut sina armar och ropar mitt namn. Jag går fram och får en stor kram. Jag förstår att damen i fråga var ingen mindre än divan själv och att Cuacci berättat om mig i varma ordalag för henne.

Så följde några dagar fyllda av tangomusik och dans, tidiga mornar och sena nätter. Man borde ju blivit hur trött som helst efteråt (speciellt med en envis förkylning i kroppen), men något konstigt hände. Jag återvände till vardagen mycket piggare än förut. Gladare. Energisk. Spelsugen. Hur ska jag beskriva det? Jag kände mig inspirerad...

Syfte

Hur känns det när man är maximalt inspirerad? När energin tycks oändlig och motivationen är på topp? Utan yttre påverkan klarar man av uppgifter man aldrig trott att man skulle klara. Kan man själv påverka sin situation? Hur känns det när allting sviktar? När ingenting tycks fungera och tröttheten hänger över även den roligaste uppgiften? När man är oinspirerad, kan man då påverka och förändra situationen? Måste inspiration finnas med när man sysslar med musik? Det här var vad jag ville undersöka med detta arbete. Jag gjorde en undersökning där jag ställde dessa frågor till människor som sysslar med musik. Det övergripande syftet har varit att beskriva hur människor som sysslar med musik av olika slag berättar om vad inspiration är för dem, hur de upplever den och om de vid behov kan framkalla den för att förändra sin situation när all spelglädje känns långt borta.

Forskningsfrågor:

Vad är inspiration (för de personer jag valt att intervjua)?

Hur känns inspiration?

Är man beroende av inspiration när man sysslar med musik?

Hur finner man inspiration?

Bakgrund

Detta kapitel har jag valt att ta med som en hjälp för förståelsen av huvudlitteraturen/teorin. För att ta reda på mer kring ämnet inspiration letade jag efter litteratur på olika ställen. Med hjälp av bibliotek, böcker, Internet, personliga kontakter och egen erfarenhet samlade jag på mig information på området.

Inspormation

Under höstterminen 2005, då detta arbete skrevs, hade vi studenter en lektion i hur man söker information på bland annat Internet med hjälp av bibliotekets tjänster. Detta seminarium hölls av en bibliotekarie vid namn Peter Berry. Han har skrivit texten *Det pinsamma mötet mellan forskare och bibliotekarier- några erfarenheter från undervisningen i litteratursökning vid De konstnärliga högskolorna i Malmö* (2005), som presenterades vid konferensen Mötesplats inför framtiden den 12-13 oktober 2005 i Borås. Texten går även att finna via bibliotekhögskolornas hemsida, www.hb.se. I publikationen skriver Berry om hur idén till arbetet kom till honom då han undervisade studenter i litteratursökning och efter lektionstillfället undersökte om gruppen känt att hans budskap gått fram. Det hade det inte.

Under många år har förklaringarna till varför kommunikationen (mellan i detta fall bibliotekarien och studenterna) inte fungerat, varierat. En av förklaringarna Berry valt att fästa stor vikt vid handlar om roller man intar gentemot varandra, istället för att fästa vikten vid elevernas och bibliotekariens individuella beteende, som oftast är en fråga om attityder hos var och en. På så sätt har man genast gjort klart att det är interaktion mellan grupper (lärare/elever) det handlar om, snarare än personliga, individuella karaktärer. Det handlar om att mötas.

Berry vill hjälpa eleverna med det de tycker är intressant, samtidigt som han hjälper dem med litteratursökning. Detta gör han genom att införa begreppet inspormation. Vad det handlar om, är att blanda information och inspiration. Berry menar att ett sätt att låta sig inspireras är att se litteratursökningen som en resa i det digitala biblioteket. Så här skriver han om detta:

Ett sätt att låta sig inspireras var, menade jag, att göra en "resa" i det digitala biblioteket. Med ett tema i bakhuvudet gjorde man nedslag i materialet och varje

nedlag associerade till ett nytt nedslag. Jag uppmanade eleverna att vara mycket öppna för oväntade ting som hände under resan (Berry, 2005, s. 7).

Det område vi inspireras av, kan leda till information om andra områden, som vi från början inte söker. Som exempel använder Berry "säckpipor och improvisation", där hans sökning börjar i en digital uppslagsbok om den skotska säckpipan, via artiklar om 1800-talsorkestrar med alla möjliga och omöjliga instrument, för att slutligen hamna bland dagstidningsartiklar om nutida hårdrocksband som beskrivs med orden "fläskigt gung i läderkilt". Säckpipan får här vara inspirationskälla, och resultatet av litteratursökningen blir den nya information Berry fått sig till livs (bland annat om dagens hårdrocksband). Alltså, med ett ord: inspormation.

Inspirationen, musiken och hjärnan i skolan

Fredriksson och Walan (1995) skriver om hur betydelsefull musikundervisningen är i grundskolan, inte bara som eget ämne, utan även vikten av att integrera musikämnet med andra teoretiska ämnen, såsom till exempel svenska och matematik. Andra ämnen som de vill integrera är bild, drama, dans och idrott som de refererar till som de skapande och kreativa ämnena. Malcolm Ross, engelsklärare och forskare i de estetiska ämnenas betydelse för inläring (omskrivet i Hägglund & Fredin, 2001) menar också att dessa ämnen är viktiga, men anser att det beror på att de i förhållande till andra ämnen är "onyttiga" (s. 105). Hägglund och Fredin (2001) citerar Ross: "De är nödvändiga för att de rör sig tvärs mot den nyttofilosofi som i hög grad präglar vårt samhälle och våra skolor" (s. 105). "De" som Ross nämner syftar på de estetiska ämnena.

Fredriksson och Walan menar att man genom att korsa musikämnet, ett enligt dem "kreativt ämne", med andra teoretiska ämnen (till exempel matematik och svenska), stimuleras flera områden i hjärnan på samma gång vilket skulle leda till bättre inläring hos barnen. Fredriksson och Walan lutar sig mot den amerikanske psykologiprofessorn Howard Gardners teori om människans intelligens när de talar om detta. Gardners teori bygger på att man inte kan se begreppet "intelligens" som en enda stor helhet, utan att vi har sju olika sorters intelligenser, som alla måste stimuleras. Om detta skriver han i sin bok *De sju intelligenserna* (1994).

De sju intelligenserna är enligt Gardner:

- den språkliga (verbala)
- den logiska- matematiska
- den musikaliska
- den rumsliga
- den kroppsligt kinestetiska (rörelse)
- den mellanmännsliga (social intelligens) och
- den personliga (självkänedom).

Gardner menar att det i dagens skola inte råder balans i stimuleringen av dessa olika intelligenser och att detta gör att barnen inte kan utvecklas maximalt. Fredriksson och Walan skriver vidare om hur man lägger ned avsevärt mycket mer tid på arbetet med de två första intelligenserna, den språkliga och den matematiska, än de resterande. Detta gör att de barn, vars begåvning finns inom dessa två områden, presterar bra i skolan. Men de behöver också utveckla de andra områdena. Barn vars begåvning finns i något av de andra områdena, kommer inte till sin rätt i en skola som är uppbyggd på detta vis. I kapitlet "Hjärnan och musiken" (s. 10) hänvisar Fredriksson och Walan till Mona Hallins bok "*Musik är utveckling*" (1982). Hon har studerat musikens påverkan på hjärnan och dess betydelse för inläring. Hallin beskriver hjärnans funktion med hjälp av musikneurologisk forskning, som menar att våra två hjärnhalvor arbetar på olika sätt. Grovt förenklat visar resultaten i dessa studier på att höger hjärnhalva bearbetar helheter och ser sammanhang medan vänster hjärnhalva är den logiska och sköter detaljanalyser. Fredriksson och Walan beskriver det ideala inläringstillståndet, som enligt dem infinner sig då vi befinner oss i "avspänd koncentration" (s. 11). Detta tillstånd kallas alfatillståndet eller alfafrekvensen, och beskrivs som "det tillstånd hjärnvågorna befinner sig i mitt emellan det helt medvetna och vakna tillståndet, och de tidiga stadierna av sömn" (Fredriksson och Walan, 1995, s. 11). Fredriksson och Walan hänvisar till forskning (bland annat av den bulgariske psykiatern Georgi Lozanov) som visar att det är här vi är som mest mottagliga för ny information. Vad har då detta med musik att göra? Jo, detta tillstånd går att frambringa med hjälp av musik.

Kännetecknande för de tidiga sömnstadierna är att pulsen ligger på cirka 50 - 70 slag/minut och att man djupandas. Musik kan påverka vår puls och dessutom påverka oss känslomässigt, utan att vi kan kontrollera det, på samma sätt som vi inte kan kontrollera vad som sker i sömnen. Jag valde att ta med dessa fakta, eftersom tillståndet som beskrivs som det optimala för att ta in ny information, nämligen "avspänd koncentration" (Fredriksson och Walan, 1995, s. 11), påminner om hur de personer jag intervjuat beskrivit att de känner sig, då de är inspirerade (se Sammanställning av intervjuer, s. 27, fråga 5).

Litteratur

Här följer en genomgång av den litteratur jag läst på ämnet.

Inspiration och musik

Boken "*Musik and Inspiration*" (1999) av Jonathan Harvey, brittisk kompositör, är resultatet av en avhandling han skrev på Glasgow University, dit han flyttat efter att ha blivit nekad att skriva sin avhandling om inspiration på Cambridge University, där man försökte få honom att byta ämne. Då Harvey flyttat till Glasgow University fick han alltså chansen att undersöka ämnet inspiration närmare, vilket så småningom ledde honom fram till en doktorsgrad. Harvey försökte hos flera förlag få sin avhandling publicerad, men alla menade att han för att publiceras, borde skriva en bok på ämnet (inspiration) snarare än en avhandling. Han tog då hjälp av Michael Downes som bearbetade Harveys avhandling och skrev om den till vad som kom att bli boken "*Musik and Inspiration*". Här kan man läsa om kända, klassiska kompositörers upplevelser och idéer kring ämnet inspiration.

Boken inleds med frågan "Vad är inspiration?" och Harvey menar att musikalisk inspiration medvetandegör områden i vårt psyke som annars är dolda för oss. Han beskriver upplevelsen som överväldigande och extatisk. Vidare talar han om hur vissa kompositörer ser sig själva som passiva observatörer då inspirationen tar överhanden, eftersom denna känsla är så stark och intensiv att de inte förstår hur den skulle kunna komma inifrån dem själva. Stravinskij lär enligt Harvey ha sagt att musiken han skapar egentligen redan finns och existerar, den passerar bara via honom. Här beskrivs inspiration som en naturkraft som överväldigar den "oskyldige" kompositören, i det här fallet Stravinskij själv.

Harvey skiljer på medveten och omedveten stimulering, där den omedvetna stimuleringen kan vara i princip vad som helst, ej nödvändigtvis musik, men båda är till för att främja tonsättarens musikskapande. Vissa människor går till exempel på konsert för att bli inspirerade (medveten stimulering). Jag beskriver i kapitlet Inledning hur jag under ett år på musikhögskolan hade en oerhörd inspiration till att öva. Var den kom ifrån kan jag inte säga, inspirationen bara "fanns där", någon eller något hade väckt min skaparlust (omedveten stimulering). Enligt Harvey anser de flesta komponister att inspiration är nödvändig för deras skapande, men medan vissa litar på att den kommer när den behövs, vågar andra inte ens ta betalt för sina verk innan de är klara, utfall att

inspirationen ej skulle infinna sig inom tidsramen för verkets tillblivande. Som exempel på sistnämnda typ nämns Hector Berlioz (Harvey, 1999).

Inspiration och andlighet

På Internet kan man via Nationalencyklopedins hemsida, www.ne.se, finna en artikel om inspiration som författats av Birger Gerhardsson. Här definieras inspiration ur ett historiskt perspektiv, där religion har en betydande roll för att förklara densamma. Här står att inspiration från början betraktades som en sorts andlig ingivelse som kom till människan direkt från Gud och satte henne i stånd att tänka och utföra saker som vida övergår hennes kapacitet. I Gamla Testamentet kan vi till exempel läsa om hur Herrens ord kom till profeten.

De modernare föreställningarna om inspiration sägs härstamma ur den grekiska antikens tro, nämligen att diktarens inspiration kom till honom under extas. Senare har man studerat detta begrepp närmre, inom den protestantiska ortodoxin under 1600-talet. Då har även bibelöversättarens roll kommit med i bilden och man började tala om olika sorters inspiration; verbalinspiration, realinspiration och personinspiration. Religionens betydelse för begreppet inspiration har idag minskat, som ett resultat av vår ökade kunskap inom historia och psykologi. Idag har själva ordets betydelse i dagligt tal snarare kommit att stå för kreativitet.

Inspiration och energi

Judith Orloff (2004) har i sitt arbete sett ett klart samband mellan energi och inspiration. Under de intervjuer jag genomförde svarade många på frågan om hur de kände sig då de var inspirerade, att de upplevde det som att de hade massor av ”energi”. I min erfarenhetshistoria har jag beskrivit hur jag också upplevde detta tillstånd av att känna sig fylld av energi trots att logiken säger något helt annat. Baserat på detta valde jag att ta med denna bok, då inspiration och energi verkar vara tätt sammanlänkade. I boken beskrivs det inspirerade tillståndet som att man knappt kan vänta tills väckarklockan ringer på morgonen.

Orloff är legitimerad psykiater och lektor i klinisk psykiatri på University of California (UCLA) och har specialiserat sig på vad hon benämner som energipsykiatri. Hon har sett patienter som tappat lusten och försökt på alla möjliga intellektuella sätt att hitta tillbaka till den men misslyckats. Härigenom har Orloff kommit fram till att en genomgripande förvandling av ens situation

bör ske på "energimässig nivå" (Orloff, 2004, s.12). Hon skriver att för att maximera energin måste vi själva aktivt söka inspiration tills vi finner den.

Orloff nämner att då vi letar efter sätt att kanalisera vår mångbottnade kreativitet, är det viktigt att vi gör det för vår egen skull, inte för att tillfredsställa någon annan. Men hur hittar vi då inspiration? I boken finns ett kapitel som handlar om "Inspirationsinventering" (Orloff 2004, s. 223). I något modifierad form går denna metod, som är i fem steg, alldeles utmärkt att använda för oss som sysslar med musik.

Till att börja med ska du finna konflikten, alltså vad är det som gör att du tappar lusten, och därefter fråga dig själv: varför är det så? Det tredje steget handlar om att förändra situationen: skapa harmoni mellan dig själv och människorna runt omkring dig, till exempel genom att vara vänlig mot alla. Efter detta kan du försöka hitta något nytt område du känner att du vill hänge dig åt, förslagsvis en hobby av något slag. Det kan vara vad som helst, inget är banalt eller löjligt. Till slut ska du lära dig att njuta av småsaker: de dagliga hushållssysslorna, de vardagliga rutinerna: lär dig gilla dem. Orloff skriver att man ska utföra sina sysslor som att det varje gång är sista gången man gör dem och att man på så sätt suger ut det mesta ur varje ögonblick. "Gör det inte intellektuellt – känn det!" (Orloff 2004, s. 233). Med dessa ord i bakfickan, får vi även några exempel på vad vi kan undvika: rädsla, för stort kontrollbehov, perfektionism, konformitet (när vi blir beroende av andras tycke och smak) och personer som kväver vår kreativitet. Dessa ting tar energin från oss. Judith Orloff (2004) skriver apropå att finna kreativitet: "Vad som tilltalar dig är helt och hållet din ensak" (Orloff 2004, s. 235). På detta följer ett kapitel som handlar om att finna energi och låta sig inspireras av konst i olika former, just här handlar det om film. Orloff beskriver den goda effekten en bra film har på oss, hur vi slukas upp av den och glömmer tid och rum.

Orloff nämner flera filmer hon tycker är bra, för att sedan ta upp en genre av film som i boken definieras som "Dum och Dummare"-genren (s. 237), som enligt Orloff förmedlar negativa vibrationer. Detta återkommer jag till i kapitlet Diskussion.

Inspiration och flow

Konformiteten som Orloff beskriver, finns beskrivet i Georg Kleins förord i *Flow - Den optimala upplevelsens psykologi* (Csikszentmihályi, 1996). Han beskriver här hur människan lätt kan fastna i två poler av meningslöshet. Den ena då man väljer en uppgift som är för lätt vilket leder till att man understimuleras och blir uttråkad. Den andra då uppgiften är för svår vilket ger ångest. Men så händer det; ett uppdrag, ett jobb eller en uppgift som visserligen är stor och krävande, men som man ändå finner meningsfull. Man slukas upp av den och fastän man jobbar stenhårt verkar det inte finnas något slut på energin. Klein skriver:

Plötsligt eller gradvis ändras hela vårt medvetande. Vi når ett tillstånd av absolut koncentration, där vi utesluter alla störande moment som om ingenting annat existerade. Vårt sinne för tiden försvinner och vi uppfylls av en sällsam eufori. Denna lyckokänsla, den inifrån kommande ”belöningen”, känns mer äkta än andras beröm och belöningar. (Csikszentmihályi, s. 10)

Detta är vad Csikszentmihályi kallar ”flow”. Begreppet syftar på hur tiden flyter iväg, glöms bort, då man når denna djupa koncentration. Csikszentmihályi kommer ursprungligen från Ungern och är professor i psykologi och före detta ordförande i Department of Psychology vid University of Chicago. Han har en imponerande och lång meritlista, förutom sin gedigna forskning kring området ”flow” har han blivit publicerad i flera stora tidningar såsom Washington Post, Chicago Tribune och New York Times samt medverkat i TV vid ett flertal tillfällen. Precis som Orloff talar Csikszentmihályi om psykisk energi och dess flöde – flow.

Csikszentmihályi (1996) utreder mycket grundligt hur kulturen en människa lever i kan skapa både maximala och minimala förutsättningar för detta tillstånd. Han menar att det inte går att mäta vilken samhällsstruktur som har de mest optimala förutsättningarna för psykisk harmoni genom att jämföra olika kulturer med varandra, eftersom det skulle förutsätta att man kan ställa olika kulturens värderingar mot varandra, något som är omöjligt. Låt mig ge ett exempel för att åskådliggöra detta: om två personer går till kyrkan samtidigt och den ena är troende och den andra inte är det, kan de inte tvinga varandra att känna likadant av detta besök. Därmed är det ju inte sagt att den ena har rätt och den andra fel, det är bara olika värderingar/upplevelser.

Så hur kan man då mäta vilka förutsättningar en kultur/miljö ger de människor som ingår i den? Csikszentmihályi menar att man kan värdera ett socialt system genom att man ser till hur bra människor trivs däri. Då är korskulturella jämförelser inte nödvändiga. Han hänvisar till antropologen Reo Fortune som studerat befolkningen på ön Dobu i Indonesien, närmare bestämt Papua Nya Guinea, där man under mycket lång tid underhållit en tro som bygger på svart magi, misstro och hot, även mot människorna i ens närmaste omgivning, såsom familj och vänner. I denna miljö är det inte ens lustbetonat att få uträtta sina naturbehov. Snarare präglas detta av rädsla, då det krävs att man går ut i buskagen, och där kan man bli offer för den svarta magin. I en sådan här social struktur, som bygger på nämnda hot, misstro och rädsla, finns inte mycket utrymme för psykisk harmoni, flow.

Metod

I boken *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (2003) skriver Patel och Davidson:

Syftet med en kvalitativ intervju är att upptäcka och identifiera egenskaper och beskaffenheten hos något, t.ex. den intervjuades livsvärld eller uppfattningar om något fenomen (s. 78).

Föremålet för min forskning, inspiration, stämmer väl in på denna beskrivning, därför har jag valt att genomföra en kvalitativ undersökning. Jag har använt mig av så kallad omvänd tratt-teknik som jag beskriver närmare i kapitlet *Beskrivning av intervjufrågorna*. Tekniken används för att den som utfrågas lätt skall komma igång med att svara (Patel och Davidson, 2003). Intervjun finns beskriven under rubriken *Undersökningen* och frågorna finns analyserade under rubriken *Beskrivning av intervjufrågorna*.

Widerbergs bok *Vetenskapligt skrivande- kreativa genvägar* (2003) handlar dels om igångsättningsprocessen vid uppsats-skrivande, knep att ta till för att komma igång med sitt arbete och hitta ett ämne att skriva om, men också om hur man skriver litteraturlistor, använder citat i sin text, förhåller sig till fakta med mera. Många av dessa tips, framför allt om hur man börjar skriva, har jag använt mig av i detta arbete. Boken innehåller handfasta tips, till exempel får man besvara frågor om hur man tänkt sig att lägga upp sitt arbete och sedan skriva kontrakt med sig själv. Kapitlet *Inledning* kom till då jag läste denna bok. Här har jag lyft fram min egen förförståelse av ämnet.

Undersökningen

För att ta reda på vad inspiration är och vad det betyder för olika individer har jag intervjuat människor som sysslar med musik. Dels professionella musiker, dels amatörer. Jag har intervjuat åtta personer, som alla är mer eller mindre bekanta med mig sedan tidigare. Av dessa åtta är fem män och tre kvinnor. Flera olika genrer finns representerade, om detta skriver jag mer utförligt i kapitlet *Sammanställning av intervjuer*. Jag tyckte att det var intressant att ha med personer i olika åldrar, med olika bakgrund och olika yrken, eftersom jag inte strävar efter att analysera en specifik genre. Den enda gemensamma nämnaren för personerna som ingår i intervjun är *musiken*. En del befinner sig i början av sitt yrkesliv, andra i slutet, plus en och annan musikstudent. Intervjun är

kvalitativ, det vill säga det finns inga givna svar. Den har en hög grad av strukturering och är uppbyggd enligt "omvänd tratt- teknik" enligt Patel och Davidson (2003). I denna bok beskrivs hur man gör intervjuer, allt ifrån vilka frågor man ska ta med till hur man ställer frågorna i själva intervjusituationen. Vidare beskrivs olika typer av undersökningar, forskningsprocesser, och hur man samlar information, för att bara nämna några. Dessa råd använde jag mig av då jag planerade och genomförde mina intervjuer. En del av dem träffade jag personligen, men en del intervjuades via telefon. Dokumentationen skedde skriftligen. Inledningsvis har jag frågor som är relativt enkla att besvara för den som intervjuas. Resten av intervjun, det vill säga fråga fem till och med tio, har mer öppna frågor, och det är de intervjuades egna, subjektiva upplevelser jag vill undersöka och jämföra. Det finns inga fasta svarsalternativ, man kan alltså inte svara rätt eller fel på någon av dessa frågor.

Widerberg (2003) skriver:

Huruvida man ska ta med sina egna frågor i intervju-citaten beror på syftet med uppsatsen och hur analysen görs. Vill man visa hur mening skapas i just denna relation, och om man menar att detta är viktigt för analysen av själva temat, bör de egna frågorna inte bara tas med utan även göras till föremål för analys. När intervjuaren klipps bort framstår citaten som om de var oberoende av tid och rum - som om det är så personen ifråga "är" eller alltid uttrycker sig (s. 69).

Baserat på detta har jag valt att här beskriva mina intervjufrågor. Jag vill på så sätt belysa vad jag tycker är intressant med frågorna och varför just dessa frågor ingår i undersökningen.

Beskrivning av intervjufrågorna

1. Vilket instrument spelar/sjunger du?

Denna fråga är med som en "sätt igång-fråga". Lätt att besvara för den som blir intervjuad.

2. Vilken genre?

Även denna fråga är en igångsättningsfråga, för att få den som intervjuas att öppna sig.

3. Går du/ har du gått på någon musikutbildning?

Har det någon betydelse? Är man mer/mindre beroende av inspiration om man går/har gått på en musikutbildning jämfört med om man inte gör/har gjort det? De tre första frågorna är relativt enkla för den intervjuade att besvara, allt enligt ”omvända tratt- tekniken” som jag nämnt i Metod- kapitlet.

4. Sysslar du med musik professionellt?

Frågan är formulerad som den är, för att man kan arbeta med musik på flera sätt. Att arbeta med musik innebär inte enbart att man ger konserter. Frågans formulering gör att alla vars huvudsakliga försörjning är i musikbranschen (lärare, musiker med flera) räknas som professionella. Att man svarat ja på fråga 3 innebär inte automatiskt att man svarar ja på fråga 4, det vill säga; man kan ha studerat musik på hög nivå utan att för den sakens skull jobba med det professionellt.

5. Hur känner du dig när du är inspirerad?

Denna fråga förutsätter visserligen att man någon gång känt sig inspirerad, men å andra sidan får man svara som man vill och om man inte kan minnas att man någon gång känt såhär står det varje intervjuobjekt fritt att säga det. Skulle detta vara fallet, kan man ju få ett utförligare svar på nästa fråga, fråga 6.

6. Hur känner du dig när du är oinspirerad?

Se analysen av fråga 5.

7. Märker omgivningen om du är inspirerad eller oinspirerad, och isåfall, hur märks det?

Är dessa olika tillstånd synbara för personerna runt omkring oss, eller är det förbehållet individen i fråga? Vi uppfostras ju att inte vara otrevliga, negativa. Om man känner sig frustrerad för att man inte är inspirerad, kan man dölja det då? Detta säger en del om hur starkt vi upplever dessa känslor.

8. Söker du medvetet inspiration? Isåfall, var?

Jag undrade; om man till exempel är oinspirerad, kan man då vända detta negativa tillstånd genom att själv medvetet söka sig till olika inspirationskällor, eller ligger det utom vår egen kontroll? Och om man söker inspiration medvetet tyckte jag att det kunde vara intressant att veta var man isåfall söker inspiration, om det finns några ställen som är typiska, eller om det är individuellt, om man letar utanför sin egen konstform, eller kanske till och med inom helt andra, icke-konstnärliga områden.

9. Är inspiration positivt eller negativt laddat för dig?

Spontant upplevs ju inspiration för de flesta som positivt, speciellt när man är inspirerad, men när man inte är inspirerad då? Hur ser man då på inspiration?

10. Vad är inspiration för dig?

Här ville jag låta den intervjuade själv ”blomma ut” och svara helt efter eget huvud. Genom att placera frågan sist i intervjun, hoppades jag att personen ifråga redan var igång med sin tankeprocess kring ämnet. Jag gav inga följdfrågor eller ledtrådar till hjälp. Vissa svar blev långa och utförliga, medan andra var mer kortfattade.

Etiska överväganden

Jag har valt att låta de intervjuade i min undersökning vara anonyma, eftersom frågorna är personliga och jag vill inte att någon ska känna sig hämmad eller utlämnad av detta. Flera av de tillfrågade oroade sig för att deras svar kunde komma att ifrågasättas vid senare tillfälle. Min iakttagelse är att denna rädsla eliminerades, då det stod klart för dem att intervjuobjekten skulle vara anonyma. Vidare upplevde jag att då personerna inte känt sig stressade över att ställas till svars för ”felaktiga svar” vågade de svara spontant och ärligt.

Resultat

Jag har valt att presentera de svar jag fått fråga för fråga. Svaren jag fått på de fyra första frågorna har jag valt att utelämna, eftersom de inte är intressanta för undersökningen. Dessutom är det av etiska skäl rimligt att utesluta dem med tanke på de intervjuades anonymitet. I kapitlet Sammanställning av intervjuer finns tillräcklig information om deltagarna. De åtta personer som ingår i undersökningen har jag valt att kalla A, B, C, D, E, F och G. I slutet av detta kapitel (innan Sammanställning av intervjuer) har jag gjort en liten analys av varje intervju för sig, där jag redovisar intrycket som den jag intervjuat gett mig på ämnet.

Resultat av intervjuerna

1. Vilket instrument spelar/sjunger du?
2. Vilken genre?
3. Går du/ har du gått på någon musikutbildning?
4. Sysslar du med musik professionellt?
5. Hur känner du dig när du är inspirerad?

A: Glad. På bra humör. Bra fysisk form. A. tycker att man känner sig i bättre fysisk form efter att ha övat.

B: Upplever det som en intensiv lust att skapa. Det behöver ej vara att sjunga, utan det kan vara till exempel att skriva dikter, måla eller teckna. Om denna lust inte tillmötesgås känner B. frustration, men om skaparlusten får utlopp upplever han/hon en känsla av tillfredsställelse både under tiden och efteråt.

C: Det han/hon inspireras av tar all uppmärksamhet, all plats. Allting vardagligt, alla sorger/ besvär försvinner.

D: Svår fråga. Full av energi. Positiv och med bättre självförtroende än annars. Han /hon nämner en känsla av att besitta någon slags styrka- ”nu klarar jag det här”.

E: Tvekar. Tycker att det är svårt att svara på. Nämner sedan att han/hon känner sig lugn och glad och glömmer bort allting annat. Det beror på. E. tycker att det finns olika slags inspiration och att ibland blir man stirrig och exalterad då man känner sig väldigt inspirerad. Den intervjuade påpekar att svaret är en generalisering.

F: Upprymd, energisk.

G: Känner inget slut på energin som produceras i kroppen. Väldigt glad och medveten och vill inte sluta med det som G. håller på med.

H: Uttrycker att han/hon tycker att det är en svår fråga. Har lust att skapa, blir kreativ. När H. varit på konsert och lyssnat på något bra vill han/hon spela; ”improvisera” eller göra någon form av rörelse. Beskriver det som en härlig känsla.

6. Hur känner du dig när du är oinspirerad?

A: Trött. Orkeslös.

B: Ingen lust att göra någonting alls. Lat. En känsla av att allt är tungrott. B. beskriver det som att köra bil med handbromsen i.

C: Rastlös. När C. tvingas göra sånt han/hon inte vill, inte känner för känns det som att det slukar tid vilket leder till att C. känner sig oinspirerad.

D: Trött, en känsla av meningslöshet och dåligt självförtroende.

E: Som att man inte kan spela. Vill inte hålla på med musik, vill inte spela. Känns motigt att musicera, låter helst bli.

F: Motsatsen till när han/hon är inspirerad. F. beskriver att saker utförs på automatik vid detta tillstånd, ett nederläge. Tycker att detta är normalläget ”det vanligaste är väl att man är oinspirerad?”.

G: Trött, frånvarande.

H: Ganska uttråkad. Talar om att det mesta känns meningslöst, upplever sig själv som energilös. Får ingenting gjort, inga idéer, känner sig apatisk.

7. Märker omgivningen om du är inspirerad eller oinspirerad, och isåfall, hur märks det?

A: Vill inte att andra ska märka det, tycker att det har med uppförandet att göra. Men svaret blir ändå ja (om man är sur).

B: Ja. B. tror att omgivningen upplever honom/henne som rastlös och på gott humör då inspirationen finns där. Sprudlande, helt enkelt. Vill göra saker, men vet inte alltid riktigt vad, vilket gör att B. tror personer runt omkring känner en viss velighet från B:s sida. Överskottsenergi. Då han/hon. känner sig oinspirerad kan veligheten återigen komma fram. Omgivningen kanske tycker att B. drar sig undan. Ingen lust. Loj. Lat. Detta tillsammans får B. att tro att han/hon upplevs som tråkig av sin omgivning.

C: Ja. Beskriver sig själv som väldigt ”på” då han/hon känner sig inspirerad, för att övertyga alla runt omkring om hur viktigt just detta är, vid det motsatta känsloläget, alltså vid det oinspirerade tillståndet tror C. att andra upplever det som att C. inte är riktigt ”med”. Vidare tror han/hon att det märks på kroppskontakten, då C. i detta läge undviker ögonkontakt.

D: Ja. Först tveksam, men sedan tvärsäker; D. tror att omgivningen uppfattar henne/honom som glad och sprudlande vid det inspirerade tillståndet, talar mycket med omgivningen om det som inspirerat och möjligheterna kring det.

Då D. känner sig oinspirerad tror hon/han att omgivningen ser att personen ifråga har "mist sin lyster". Inte lika pigg och glad. D. berättar för personerna runt omkring om hon/han känner sig oinspirerad.

E: "Jag tror att folk märker mer än man själv tror". Tror att han/hon uppfattas som "inte lika engagerad" om personen är oinspirerad. E. nämner här att han/hon blir inspirerad om det "svänger" när man spelar.

F: Tror att andra ser att han/hon har mer glöd i blicken, mer energi då F. är inspirerad. Då F. är oinspirerad är han/hon "som vanligt". Anser att det mesta i livet går på rutin.

G: Ja, han/hon tror det. Då G. är oinspirerad tror han/hon att omgivningen har svårt att etablera kontakt och dialogen fungerar inte. Då G. känner sig inspirerad tror han/hon att omgivningen tycker att G. tar mycket plats, står i centrum och vill vara med överallt.

H: Funderar. Jo, tror att det märks i kroppen. Ser piggare ut om H. är inspirerad och tror att han/hon är gladare, mer sprallig, gör oförutsedda saker. Tror att omgivningen ser H. som orkeslös, ej lika sprudlande, tystlåten, då han/hon känner sig oinspirerad.

8. Söker du medvetet inspiration? Isåfall, var?

A: Nej. A. svarar snabbt att "jag är ingen konstnär". Jobbar fasta tider oavsett. Musicerandet är mitt arbete.

B: Nej. Har gjort försök men kommit fram till att det "...får komma när det kommer..." B. letar efter inspiration i mån av tid, inte efter behov. Då tid finns ägnar sig B. åt meditation för att få inspiration.

C: Ja. Dels i andra konstformer. C. nämner teater. Lyssnar hellre på musik som inte har med det egna huvudinstrumentet att göra, då C. tycker att man tröttnar på sitt eget. Därför friskar det upp med något "nytt" som man sedan kan överföra till sin egen sfär. Vidare inspireras C. av att öva, då främst teknik.

D: Svår fråga. Både ja och nej. D. söker inspiration hos vännerna och uppger att hon/han får inspiration därifrån vare sig det eftersöks eller inte. Den kommer när den kommer helt enkelt. D. kallar det för att inspirationen "trillar på". Den intervjuade nämner även att läsa en bra bok, se en bra film, och lyssna på musik som inspirationskällor.

E: Först svarar personen att han/hon inte vet, sedan säger densamma ja. E. nämner att lyssna på musik man är intresserad av och vill återskapa. Han/hon talar om att se till att man är pigg å utvilad då man spelar/repar/övar. E. går på konserter och lyssnar på musik live.

F: Ja. Promenera i naturen eller gå på stan. Lyssnar på musik. Gör något som bryter av vardagen, nåt F. inte brukar göra. Inspireras av vänner.

G: Söker inom sig själv. Finner den inte alltid, försöker ibland hitta den bland ”bästa vännerna”.

H: Ja. Går på konsert, träffar människor, går på fester eller åker till stugan i skogen, vänder sig inåt. Kan få inspiration även om det inte var vad H. hade tänkt, säger att ”det kommer även om det inte är prioritet ett”.

9. Är inspiration positivt eller negativt laddat för dig?

A: Positivt- konstigt annars.

B: Det blir positivt när B. får utlopp för det, men inspiration utifrån kan för B. också vara laddat med prestationsångest, då B. jämför sig med inspirationskällan. Inspiration kan vara både och, men mest bra, enligt B.

C: Positivt.

D: Positivt.

E: Bara positivt.

F: Klart positivt.

G: Positivt.

H: Positivt- med eftertryck. Ifrågasätter först hur inspiration skulle kunna vara negativt, men talar sedan om att det kan kännas ”krystat” när H. tvingas vara kreativ, till exempel i skolan.

10. Vad är inspiration för dig?

A: Det kan man undra. A. tror att det är hur man känner sig- om man är pigg/trött. Om man är frisk/sjuk. Helt enkelt hur man mår.

B: ”Själens sätt att tala”. Livsenergi. Ens sanna jag. Källan till allt skapande, där växer inspirationen.

C: Drivkraft. Lycka.

D: En källa till nya idéer och impulser. Kan vara ett uppvaknande. Man blir medveten om saker man inte varit medveten om tidigare som man får nya möjligheter av. D. beskriver det som ”tillförsel av energi till kropp och själ”.

E: Många olika saker. En bit är motivation (ibland vill man öva, speciellt om man har ett mål). E. beskriver inspiration som en dag när man har ett oerhört flyt när man skriver en låt. Kan också vara när ensemblespelet går bra. När det känns bra. Det ena leder till det andra.

F: Tvekar. Svarar sedan att han/hon ser det som ett slags skapande i nuet, en ”nu- känsla” kombinerad med skapande. Att spela flöjt eller läsa något bra. När F. talar med vänner och får en insikt han/hon inte hade innan.

G: Nämner glädje, säkerhet, trygghet, lycka, ”våldigt positiva känslor helt enkelt”. Talar även om tillhörighet och vänskap.

H: Funderar. Upprepar frågan för sig själv. ”En känsla eller stämning man får som sätter något inom en i rörelse”. Något som berör, provocerar. Våldigt

vackert eller väldigt fult, något som är laddat eller starkt. H. poängterar att inspiration inte bara är musik, nämner TV-program, böcker och konst.

Analys av intervjuer

Här har jag valt att kommentera intrycket de intervjuade gav mig genom korta analyser av varje intervju. Jag vill gärna göra klart, för att undvika missförstånd, att detta alltså inte är en analys fråga för fråga. Det handlar om det samlade intrycket den intervjuade gav mig.

Analys av intervju 1

Under intervjun beskriver A. hur A. alltid känner sig inspirerad efter att ha övat även om den känslan inte fanns där innan övningen påbörjades. Mot bakgrund av vad A. svarat på fråga 8 tolkar jag det som att inspiration för A. är likvärdigt med disciplin. Om jag byter ut ordet inspiration mot disciplin i intervjun blir bilden ändå densamma för mig. A. säger i intervjun att ”man kan ju inte sitta hemma och vänta på att inspirationen ska komma flygande”.

Analys av intervju 2

Jag tolkar B:s svar som att han/hon ser inspiration som något som kommer inifrån. Däremot verkar prestationsångesten komma då inspirationen knyts till källor som är utomstående.

Analys av intervju 3

Denna person ser inspiration som något högst tillfälligt, ett iakttagande jag gör efter att tittat närmre på svaret till fråga 7, där C. nämner att då han/hon känner sig oinspirerad undviks ögonkontakt. Tidsaspekten verkar vara av ganska stor vikt för denna person, då tidsfaktorn nämns vid fler tillfällen (se fråga 6).

Analys av intervju 4

På fråga 8 talar D. om hur inspirationen kommer utan att han/hon riktigt kan styra ”när” den kommer, men det jag fastnade för var att kvalité var viktigt beträffande inspirationskällorna. För att D. ska inspireras räcker inte bara ”en bok”, utan ”en bra bok”, ”en bra film”. Kvalitén är av stor vikt då denna person söker inspiration.

Analys av intervju 5

Under intervjun var E. mycket fokuserad på just musiken. Det var bara på fråga 5 ”Hur känner du dig då du är inspirerad” som svaret inte var direkt knutet till en musikalisk grund. På fråga 6 till och med 10 kopplar E. inspirationen starkt till musik. En intressant iakttagelse, enligt mig, var att då intervjun var avslutad tillade E. snabbt att inspiration är allt, inte bara musik.

Analys av intervju 6

Då vi avslutat intervjun tillägger F. att han/hon anser att det idag råder en "romantiserad" bild av inspiration. Att betoningen på "lust" i allt man gör inte enbart är av godo, F. ser inspiration kopplat till arbete.

Analys av intervju 7

Så fort intervjun var avslutad talade G. utförligt om hur han/hon tror att inspiration är viktigt för musiker och att han/hon tror att det är svårt att vara lärare utan inspiration. Då intervjun ännu pågick var denna person väldigt kortfattad och kontrasten till de utförliga beskrivningarna av inspiration då intervjun egentligen var avslutad gör att jag tolkar G. som ganska besvärad av intervjusituationen. Jag fick känslan av att G. var angelägen om att ge "rätt" svar, där rätt får stå för vad G. tror att jag förväntade mig.

Analys av intervju 8

H. berättar att han/hon känner sig styrd av inspiration och lust och tycker sig ha väldigt svårt att öva utan inspiration. Vidare anser H. att det skulle kunna vara skillnaden mellan proffs och amatör. Jag tycker att H:s uppfattning om vad inspiration är (se fråga10) är ganska intressant, då han/hon nämner känslor som inte är direkt lustfyllda (att bli provocerad, något väldigt fult). Det ter sig som att H. för att bli inspirerad behöver bli berörd, men inte nödvändigtvis på ett positivt sätt.

Sammanställning av intervjuer

Här följer sammanställningen av intervjuerna jag genomfört.

1. Vilket instrument spelar/sjunger du?

Bland de intervjuade finns bland andra: träblåsare, stråkmusiker, sångare, rytmikare, och en accordeonist. Antal personer som deltagit: åtta stycken.

2. Vilken genre?

De flesta av de jag intervjuat spelar många olika genre av musik. De stilar som finns representerade är: klassisk, jazz, pop/rock, soul, visa och worldmusic.

3. Går du/har du gått på någon musikutbildning?

En person har ingen musikalisk utbildning alls, övriga sju har påbörjat någon form av eftergymnasial, musikalisk utbildning, till exempel folkhögskola eller musikhögskola. Av dessa sju har en person tagit examen. Två har hoppat av utbildningen innan den var slutförd och fyra är studerande.

4. Sysslar du med musik professionellt?

Ja: fyra stycken.

Nej: fyra stycken.

5. Hur känner du dig när du är inspirerad?

Denna fråga upplevdes av många som jobbig. Det tog en stund innan personerna som deltog kunde svara, många behövde en stunds betänketid. Under tiden som de intervjuade gav sina svar, kunde jag märka en klar förändring beträffande deras sinnesstämning. Till en början avvaktande, besvärad. Sedan, då de börjat beskriva hur det känns att vara inspirerad kom det bara mer och mer, som att öppna en kran. Följande citat är några exempel av de svar jag fick:

Allting vardagligt, alla sorger/ besvär försvinner. (C)

...känner inget slut på energin som produceras i kroppen...(G)

Andra ord som förekom vid flera tillfällen för att beskriva hur det känns att vara inspirerad var till exempel att man känner sig glad, på gott humör, fylld av skaparlust, energisk, fokuserad. Någon nämnde att han/hon kände sig i bra fysisk form och att självförtroendet var bättre än annars.

6. Hur känner du dig när du är oinspirerad?

Här kom majoriteten av svaren både snabbare och lättare än på förra frågan. Det kan bero på yttre faktorer, att de intervjuade vant sig vid intervjusituationen, eller också är detta tillstånd lättare att beskriva. Här följer några citat:

...som att köra bil med handbromsen i...(B)

...man går på automatik...(F)

...det vanligaste är väl att man är oinspirerad?...(F)

Om man upplever det som att man merparten av tiden är oinspirerad, kan detta förklara varför det verkade vara lättare för de som blev intervjuade att beskriva hur det känns att vara i detta tillstånd, eftersom det då är en känsla man är mer bekant med, än jämförelsevis känslan som beskrevs i fråga fem (hur det känns att vara inspirerad). Det var en person som ansåg det oinspirerade läget vara "normalläget". Andra svar som förekom frekvent var: trött, energilös, dåligt självförtroende, stressad och en känsla av meningslöshet. Jag noterade ingen förändring i sinnes- stämningen, såsom jag gjorde på föregående fråga. Intressant också att notera att det råder stor spridning på beskrivningarna. Många har svarat att de känner sig "trötta" då de är oinspirerade, medan en person kände sig "rastlös" vid samma tillstånd.

7. Märker omgivningen om du är inspirerad eller oinspirerad, och i så fall, hur tror du att det märks?

Alla intervjuade svarade ja, alltså att de tror att omgivningen märker om man är inspirerad eller oinspirerad. Sju av åtta nämner "överskottsenergi", som det som avslöjar att de är inspirerade. På andra plats kommer "gott humör" och andra beskrivningar som används är:

...mer glöd i blicken...(F)

...tar mycket plats...(G)

...i centrum...(G)

Intressant att då de tillfrågade beskriver sin egen upplevelse av att vara inspirerad (som i fråga fem) talar många om gott humör och att vara glad, alltså positiva egenskaper. Då de pratar om hur andra upplever dem handlar det mer om platsen man tar i gruppen, att "vara i centrum", att man kräver mycket uppmärksamhet, en egenskap som ofta uppfattas som negativ.

8. Söker du medvetet inspiration, i så fall, vart?

Ja: sex stycken

Nej: två stycken.

En klar majoritet svarar alltså att de söker inspiration medvetet. Av dessa sex personer har fem stycken nämnt andra konstformer som en stor källa, till exempel film, böcker, teater. Många talar också om att inspirationen tycks komma oavsett om de sökt den eller inte, och vid oväntade tidpunkter. Vanligt är också att man anser att man finner inspiration hos nära vänner, i sociala sammanhang, något som kontrasterar mot ett annat vanligt förekommande svar, nämligen att man söker inspirationen inom sig själv. Vidare nämns:

...bryter av vardagen... (F)

...kommer även om det inte är prioritet ett... (H)

De två som svarat nej på frågan om de medvetet söker inspiration har lite olika förhållning till detta. Då en person inte anser sig vara beroende av inspiration alls, utan jobbar fasta tider oavsett, tycker den andra personen att han/hon försökt, men att det inte fungerat;

...får komma när det kommer... (B)

9. Är inspiration positivt eller negativt laddat för dig?

Alla ansåg att inspiration är positivt laddat, en person tycker att det är både och, alltså att inspiration även kan ha en negativ betydelse. Dock var alla väldigt övertygade om sin åsikt och det behövdes ingen betänketid för att svara på frågan. En tyckte till och med att det vore konstigt om inspiration inte var positiv. En av de intervjuade kopplade ihop inspiration och prestationsångest, en klart negativ känsla. H uttryckte det som att det känns "krystat att vara kreativ när man måste".

10. Vad är inspiration för dig?

Frågan visade sig få väldigt många varierande svar, med många olika beskrivningar och stor spridning på desamma. Jag har valt att citera en del här nedan:

...hur man mår... (A)

Själens sätt att tala (B)

Tillförsel av energi till kropp och själ. (D)

Dessa citat får spegla den ena sidan av beskrivningarna. En annan sida av vad inspiration är växer fram då flera av de intervjuade, bland andra (F) berättar att de tycker att det idag råder en "romantiserad" bild av vad inspiration är. Dessa personer ser inte inspiration som en förutsättning för att till exempel öva, utan blir inspirerade efteråt, efter ett genomfört övningspass. Även (C) i min intervju säger att han/hon känner sig inspirerad efter övningen. Tillfredsställelsen som infinner sig efter att ha utfört ett jobb, ett övningspass eller en uppgift, kan alltså också upplevas som en sorts inspiration.

Diskussion

Fredriksson och Walan (1995) hänvisar till bland annat bild, drama, musik och idrott som ”de kreativa ämnena” (s. 4). För mig som arbetar med i huvudsak ett av dessa områden (musik) känns denna benämning något naiv. Om dessa ämnesområden i sig själva alltid skulle vara kreativa skulle barnen i skolan alltid sprudla av skaparlust på till exempel musiklektionen. Den som någon gång jobbat som musiklektör vet att det inte är så enkelt. Att sedan dessutom ta med uttalandet av Ross, där han kallar musik, bild, dans, drama och idrott för ”onyttiga” känns tveksamt för mig. Att kalla ett ämne ”onyttigt” kräver att man ställer det i relation till något som är nyttigt, och jämförelser av denna typ är omöjliga att göra när det handlar om inspiration, något som jag tidigare i mitt arbete visat med hjälp av Csikszentmihályi’s forskning (se s. 9).

Jonathan Harvey fick inte skriva sin avhandling om inspiration på Cambridge University, utan fick förlägga sin forskning till Glasgow University för att kunna genomföra den. Varför det?

Har man något emot inspiration på Cambridge University? Eller är det så, att inspiration inte är ämne för forskning och studier? Harvey erhöll så småningom en doktorsgrad för sina studier kring inspiration, och är författare till boken *Music and Inspiration* (1999) som givits ut i både England och U.S.A. Vet vi allt vi behöver veta om inspiration? Jag tror inte det, för om det varit så, hade inte de personer som jag intervjuat känt sig tyngda av att vara utan inspiration, då hade de ju vetat precis vad de skulle göra för att inspirera sig.

Orloff skriver om vad hon själv kallar ”Dum och Dummare”-genren (s. 13) som en negativ inspirationskälla, därför att den enligt Orloff förmedlar negativa vibrationer (s. 13). Jag anser att Orloff här gör precis motsatsen till vad hon själv tidigare förespråkat, nämligen att var och en själv bestämmer vad som inspirerar dem. Även om Orloff inte inspireras av en viss konstform (eller som här: en viss typ av film) behöver det ju inte innebära att detsamma gäller alla andra människor.

Därmed inte sagt något om kvaliteten på inspirationskällan ifråga. Jag lutar mig mot Mihály Csikszentmihályi’s forskning som pekar på hur korskulturella jämförelser inte är relevanta för att beskriva en individs upplevelse (s. 9). Min undersökning visar också på detta. Flera av de som jag intervjuat har berättat om

hur de söker inspiration inom sig själva och hur den ibland kommer ”oanmäld”, det vill säga vid tillfällen då de inte förväntat sig att bli inspirerade.

Ytterligare ett exempel som visar att inspiration och upplevelsen av inspiration är högst individuell finner jag då jag tittar på den sista frågan i min intervju: ”Vad är inspiration för dig?”

Då någon ger sig hän i målande beskrivningar av en själslig känsla som är uteslutande positiv och glädjefylld och utan yttre påverkan, kan någon annan beskriva helt andra sinnesstämningar, som till exempel (F) i min undersökning, som tycker att det råder en ”romantiserad” blid av inspiration i dagens samhälle.

Slutsatser

Att vi som sysslar med musik behöver inspiration för att kunna arbeta och må bra tycker jag att min undersökning visar, med tanke på att alla tillfrågade vid olika tillfällen själva försökt finna inspiration då de känt att det fattats dem. De har inte varit oberörda av att vara utan inspiration. Då inspiration saknas känner de sig trötta, energilösa, stressade och tyngda av en allmän känsla av meningslöshet. I skarp kontrast till detta oinspirerade läge finner vi det inspirerade läget, då de intervjuade känner sig stärkta, glada, i bra fysisk form, har bra självförtroende, kan klara vad som helst. Öövervinnerliga, kort sagt.

Vad är det då som får oss att finna den här styrkan? Och varför försvinner den ibland? Det viktigaste, som jag kommit fram till, är att uppgiften känns *meningsfull*.

Att en uppgift känns meningsfull har stor inverkan på lusten/motivationen att ta sig an den, som Klein beskriver i sitt förord till Csikszentmihályi (1996) som jag nämner (s. 8). Storleken på uppgiften spelar egentligen ingen roll, vi kan ofta klara av att utföra saker vi aldrig trott att vi skulle ”fixa”, bara det känns meningsfullt för oss. Om det vi tar oss an känns meningsfullt, finner vi alltid vägar att klara av det, fastän det utifrån kan verka omöjligt (se Inledning). Jag anser att denna slutsats är mycket värdefull för alla pedagoger. Precis som Gardners teori om vår intelligens, eller rättare sagt; våra sju olika intelligenser, pekar på att de barn som i skolan inte får just sin begåvning stimulerad, riskerar att så småningom känna sig omotiverade vilket i förlängningen leder till att de tappar lusten för lärandet i skolan.

Därmed inte sagt att man alltid måste vara inspirerad i utgångsläget. Jag drar mig till minnes då en av mina flöjtlärare på musikhögskolan, vid en lektion definierade skillnaden på en proffsmusiker och en amatör. Han menade, att proffset packar upp sin flöjt och övar sina pass oavsett lust, medan amatören kan unna sig att avstå i väntan på att inspirationen skall infinna sig. Detta förhållningssätt beskrivs av några av dem jag intervjuat, till exempel (A) som talar om att han/hon jobbar fasta tider oavsett, och (C), som säger att han/hon ”...blir inspirerad av att öva...”. Oavsett om han/hon inledningsvis är inspirerad, gör alltså övandet att inspirationen så småningom kommer, vilket visar att för vissa personer är inspiration tätt sammanflätat med tillfredsställelsen som följer då man utfört sitt uppdrag/gjort sitt jobb/övat som man skulle.

Avslutningsvis återvänder jag till mina forskningsfrågor: Vad är inspiration? Hur känns inspiration? Är man beroende av inspiration när man sysslar med musik? Hur finner man inspiration? Den bild som jag fått genom min

undersökning, böcker och egen erfarenhet är att den viktigaste inspirationen kommer inifrån en själv, oberoende av andra och dessvärre omöjlig att styra med viljan, men ibland kan man lura upp den till ytan med hjälp av yttre stimulans.

Vad exakt den yttre stimulansen, alltså inspirationskällan, egentligen är, går inte att bestämma generellt. Överhuvudtaget är det väldigt svårt, för att inte säga vanskligt, att ge en allmängiltig definition av vad inspiration egentligen *är*. Att vara inspirerad är tveklöst en oerhört positiv och upplyftande känsla. Att som musiker vara beroende av inspiration fungerar inte, åtminstone inte om man arbetar med musik professionellt. Man måste kunna utföra sitt jobb även om man inte är inspirerad. Olika personer får inspiration från olika håll och så får det lov att vara. Då vissa människor går på konsert, läser böcker eller ser på film för att inspirera sig själva, gör andra ingenting ”...det får komma när det kommer...” som (B) uttalade i min intervju.

Under mina intervjuer noterade jag att då de tillfrågade skulle beskriva hur det kändes att vara inspirerad blev de under tiden som de beskrev det både gladare och mer entusiastiska än de var innan de började reflektera över känslan. Jag märker att en ny forskningsfråga börjar ta form i mitt huvud: kan det vara så, att man bara genom att koncentrerat tänka på hur det känns att vara inspirerad blir just - inspirerad?

Referenser

Berry, P. (2005). *Det pinsamma mötet mellan forskare och bibliotekarier – några erfarenheter från undervisningen i litteratursökning vid De konstnärliga högskolorna i Malmö.*

www.hb.se/bhs/motesplats/B&I-konf%202005/pdf/Berry.pdf
(åtkomst: 16 december 2005).

Csikszentmihályi, M. (1996). *Flow - Den optimala upplevelsens psykologi.* (Åttonde tryckningen). Stockholm: Natur och Kultur.

Fredriksson, A. & Walan, G. (1995). *Musikintegrerat arbetssätt: Ett medel att skapa inspiration i lärandet.* (Examensarbete 1995:054). Luleå: Högskolan i Luleå, Centrum för forskning i lärande.

Gardner, H. (1994). *De sju intelligenserna.* Jönköping: Brain Books.

Gerhardsson, B. (2005). *Inspiration.*

http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=212113&i_word=inspiration
(åtkomst: 16 december 2005).

Hallin, M. (1982). *Musik är utveckling – Om musikens roll i specialpedagogik och terapi.* Stockholm: Sveriges Utbildningsradio.

Harvey, J. (1999). *Music and Inspiration.* London: Faber and Faber Limited.

Hägglund, K. & Fredin, K. (2001). *Dramabok* (Andra upplagan). Stockholm: Liber.

Orloff, J. (2004). *10 recept på positiv energi.* Malmö: Richters.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* (Tredje upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, K. (2003). *Vetenskapligt skrivande – kreativa genvägar.* Lund: Studentlitteratur.

INTERVJUFRÅGOR kring inspiration

1. Vilket instrument spelar/sjunger du?
2. Vilken genre?
3. Går du/ har du gått på någon musikutbildning?
4. Sysslar du med musik professionellt?
5. Hur känner du dig när du är inspirerad?
6. Hur känner du dig när du är oinspirerad?
7. Märker omgivningen om du är inspirerad eller oinspirerad, och isåfall, hur märks det?
8. Söker du medvetet inspiration? Isåfall, var?
9. Är inspiration positivt eller negativt laddat för dig?
10. Vad är inspiration för dig?